

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ש"פ במדבר - חג השבועות
גיליון י"ג (תרד"ע)

יוצא לאור ע"י

תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמישים וארבע לבריאה

צ"ל שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

ה'י תהי' שנת נפלאות דגולות

שבת פ' במדבר - חג השבועות
הי' תהא שנת נפלאות דגולות
צ"ב שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
גליון י"ג (תרד"ע)

תוכן הענינים

	עניני גאולה ומשיח
4	זמן ביאת אליהו . . . . .
5	גאולה . . . . .
	לקוטי שיחות
7	תומ"צ של האבות . . . . .
13	זמן ההתחייבות במצות מתן תורה . . . . .
	נגלה
15	מועד בצרורות . . . . .
17	לא זה וזה שיש בהם רוח חיים . . . . .
	שונות
17	אמירת יקום פורקן הבי' ביחיד . . . . .
18	הבהקת אור הנר ביום . . . . .
19	בצל שדי שאי לעולמי די . . . . .
19	פרסא אותיות בלתי מסודרים . . . . .
20	כל השוכח דבר אחד ממשנתו . . . . .
21	תורות תלמידי הה"מ בספרי חב"ד . . . . .
26	מצות ספיה"ע . . . . .

ע נ י נ י ג א ו ל ה ו מ ש י ח

זמן ביאת אליהו

הרב וועלוועל ראזענבלום

-תושב השכונה-

בספר שערי גאולה מובא שיחת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, תחת הכותרת "אין הכרח שיבא לפני משיח צדקינו" וזלה"ק שם:

אע"פ שאליהו הנביא עדיין לא בא לבשר אודות הגאולה - הרי דובר כמ"פ אודות פס"ד הרמב"ם שאין כל הכרח שאליהו הנביא יבא לפני משיח צדקנו:

בסוף הלי מלכים (פ"י"ב ה"ב) כותב הרמב"ם: "יראה מפשוטן של דברי הנביאים שבתחלת ימות המשיח תהיי מלחמת גוג ומגוג, ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא.. שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליהו גו"י, היינו, שלדעת הרמב"ם יבוא אליהו הנביא בתחילת ימות המשיח - לאחרי ביאת משיח צדקנו, עכ"ל שם.

וצריך עיון בזה, שהרי הרמב"ם כותב שם (חלכה ג'): "ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבוא אליהו", עכ"ל.

ועיין בספר הנ"ל שיחת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, תחת הכותרת "זמן ביאת אליהו ופעולותיו" שמבואר שם באריכות גדולה סברת המחלוקת שם ודיקוי הלשונות שם.

ומה שנוגע לעניינינו הוא, ששם בין הדברים נאמר, וז"ל:

המשך ההלכה, "ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבוא אליהו" - הרי, הפלוגתא (לכאורה) אינה אלא בנוגע לזמן ביאתו ("קודם מלחמת גוג ומגוג" או "קודם ביאת המשיח", כלומר, בסמיכות לביאת המשיח ממש), עכ"ל.

ולכאורה משמע שם לכל הדיעות שאליהו הנביא יבוא קודם ביאת משיח צדקנו.

שי"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 5

והמחלוקת שם הוא אם אליהו הנביא יבוא בסמיכות ממש לביאת המשיח או קודם מלחמת גוג ומגוג יבוא, היינו לא בסמיכות ממש לביאת המשיח.

* * * *

גאולה

תת' צמח דוד שפירא
-תלמיד בישיבה-

בקובץ "קאנטרי יוסי" סיון תשנ"ד, נשאלה שאלה: GEULAH!
CAN WE FORCE HASHEM'S HAND? ,ועיי' ענה ר' יעקב שאפירא
"לא". ובכותרת שכתב דבריו הוא:
TAMPERING WITH THE DIVINE PLAM.

ומתחיל: Eliyahu Hanavi once made sure that Moshiaich would not come. ומפרש דבריו שבגמרא בבא מציעא (פה,ב) הובא סיפור "אליהו הנביא הוה שכיח במתיבתא דרבי, יומא חד, ריש ירחא הוה נגה [פיי התאחר] ליי [יומא - כן הגיי בבחיי פי וירא יח,ח] ולא אתא. אייל (רבי) מייט נגה ליי למר? אייל אליהו: אדאוקימנא לאברהם ומשינא (רחצתי) ידי ומצלי ומגנינא (השכבתיו) ליי, וכן ליצחק, וכן ליעקב.

ולוקמינהו בחדי הדדי?

[מהגמי' אין ראי' אם זהו שאלת רבי את אליהו (כמו שכותב הרב שאפירא). או שאפ"ל שרבי הבין מעצמו הטעם אלא שהגמי' מפרשת לנו הטעם].

סברי הרב שאפירא מפרש I Was Afraid "תקפי ברחמי (מרבין בתפילה), ומייתי ליי למשיח בלא זמניי" (עכ"ל הגמי' והבא בחצאי מרובה הוספת כותב הטורים).

ועיי' כותב הרב שאפירא: What was Eliyahu afraid of? What would be so terrible if Moshiaich did come a little early? and assuming there was something to fear - would it outweigh the thousands of additional years of pain and suffering, the millions of additional deaths, the

6 ש"פ במדבר - חג השבועות היי תהא שנת נפלאות דגולות

atrocities of the inquisition, the pogroms, the holocaust, et al, that we had to suffer because Eliyahu stopped Moshiach from coming? If Eliyahu Hanavi did indeed sacrifice millions of Jewish suffering in order to insure that Moshiach doesn't come prematurely, we can just imagine the devastating consequences that would happened by forcing Moshiach to come before his time.

ולחעיר שקושיתו שמקשה מה היי אליהו מתיירא שאם משיח יבוא מקודם לכאורה היא קושית רש"י בגמרא כאן [אלא שכדרך רש"י שאינו שואל בלשון "ואם תאמר" וכו' אלא מתרץ הקושיות המתעוררות במתק לשונות],

רש"י מעתיק התיבות שבגמ' "ומייתי למשיח בלא זמני" ומפרש "לכך אין ניתן לי רשות לחעמידן יחד".

היינו לא שאליהו מבשר הגאולה דוחה ח"ו את ביאת משיח (מפני שמתירא!) אלא שאינו יכול מפני ש"אין ניתן לי רשות" היינו שהוא מוכרח מלמעלה.

ולחעיר שמגמרא זו גופא מוכח לחיפך ממה שכתב הנ"ל וכדלהלן.

כמובא לעיל בה דו שיח בין רבי ואליהו, שלפועל לאליהו לא ניתן הרשות בזמן ההוא להביא את המשיח (ע"י תפילות האבות ביחד). ברש"י ובגמרא כאן לא הובא הטעם ע"ז אם זהו מפני שהי ציווי מיוחד לאליהו (כמו ששמע מלשון רש"י אין ניתן לי רשות), או שנדחוק לפרש שזהו מפני הגי שבועות (ראה בפרטיות כתובות קיא,א) או טעם אחר, ואיך שנפרש את זה, אבל עכ"פ ברור הדבר שחן רבי וחן אליהו ידעו מציווי (איסור) הנ"ל.

ולאחרי הקדמה זו (במענת אליהו לרבי שישנו ציווי כנ"ל) ממשיך הגמ' בהמשך הדו שיח "א"ל (רבי) ויש דוגמתן בעולם הזה" (שתהא תפלתן נשמת רש"י ובע"י- שתהא נשמעת תפילתן)?

הנה גם אם נהי תמים ביותר "נאיוו" הכל מבינים שאלת רבי (לאחרי המענה שעכשיו א"י להביא משיח, אעפ"כ שואל כנ"ל)

ש"פ במדבר - חג השבועות הי' תחא שנת נפלאות דגולות 7

"א"ל (אליהו), שאיליו הי' הציווי (אין ניתן לי רשות) ואעפ"כ ענהו, ואיך ענהו! ולכאורה מובן הדבר ע"פ רש"י הנ"ל שכאן (בר"ח ובניו) אין האיסור ד"אין ניתן לי רשות" איכא ר' חייא ובניו".

ובזה נגמר הדו שיח, והגמ' ממשכת שתיכף עשה רבי מעשה בפועל לחביא הגאולה "גזר בי תעניתא, אחתינהו לר' חייא ובניו" אלא שמן השמים עכבוהו כמסופר בגמ' שם.

אבל בנוגע לרבי וכן לאליהו הם עשו כל מה שהי' ביכולתם כדי לחביא את הגאולה (אף שהי' הודעה ברורה להם שלא עכשו חזמן ע"ז).

* * * *

ל י ק ו ט י ש י ח ו ת

תומ"צ של האבות

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
ר"מ בישיבה

בלקו"ש תולדות תנשי"א מביא מתניתין סוף קידושין דעשה אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי כו', וביומא כח,ב, אמר רב קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה כו' וכבר חקשו דמה הוסיף רב הרי מפורש כן במתניתין? ומבאר דיש לחקור בנוגע לזמן האבות קודם מ"ת האם הי' כבר "חפצא" דתורה ומצוות כיון דאלפים שנה קדמה התורה לעולם או לא הי' כלל חפצא דתומ"צ לפני מ"ת? וממשיך לבאר בארוכה דזהו החילוק בין המשנה לרב, דהמשנה אומר "עשה" אברהם אבינו כו' משום שלא הי' אז חפצא דתומ"צ עדיין והי' זה בגדר עשי', משא"כ לרב הי' כבר חפצא דתומ"צ אז ולכן אומר "קיים" היינו שהי' כאן קיום מצוה, ומבאר שם הגמ' יומא דקאמר "צלותא דאברהם מכי משחרי כותל אמר רב יוסף אנו מאברהם ניקום וניגמר? (ופי' הערוך האיך נלמד מאברהם שקיים התורה עד שלא ניתנה ואין לנו ללמוד אלא ממנהג נביאים מפני שנהגו בהלמ"מ) אמר רבא תנא גמר מאברהם ואנו לא גמרין מיני דתניא וביום השמיני ימול בשר ערלתו

מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזריזין מקדימין למצות שנאמר וישכם אברהם בבוקר ויחבוש וגוי עיי"ש, ומבאר הסוגיא לפי הנ"ל דמעיקרא חשב שהעשי אצל האבות לא היו בגדר חפצא דמצוה, ולכן הקשה דאיך נלמוד מיניי, ומביא שהתנא אכן למד מאברהם הענין דזריזין מקדימין הרי מוכח שעשייתם היי בגדר "קיום מצות" ובמילא שפיר יש ללמוד מהם, ובהמשך לזה הביא מימרא דרב דאצל האבות היי זה בגדר "קיים" כיון שהיי חפצא דמצוה עיי"ש.

ועיי גם בספר מעתיקי שמועה חייב (עי קלד) שהביא שם עי"ד הנ"ל מהגרייזי ושבאר גם הסוגיא דיומא עי"ד הנ"ל, ומבאר דכל זה התחיל רק מזמן האבות משא"כ לפני זה בשם ועבר אף שגם הם למדו תורה מ"מ לא היי חפצא דתורה, ומבאר בזה מ"ש הרמב"ם בחקדמתו לפיהמ"ש דנקט זמן שם ועבר שלא היי אז ד' אמות של הלכה, דבדיוק נקט שם ועבר כיון דאח"כ בזמן האבות כבר היי החפצא דתורה, וכן ביאר הגמ' עי"ז ט, א, דב' אלפים תורה הותחל מזמן אברהם, שהכונה הוא לתחפצא דתורה שהותחל אז ולא לפני זה עיי"ש.

ואין לחקשות מהמבואר בפיהמ"ש לחרמב"ם חולין סו"פ גיד הנשה שהוא עיקר גדול דאין אנו מקיימים מצוות אלא משום שכן צוה לנו משה בסיני ולא משום האבות עיי"ש, והרי נתבאר דגם אצל האבות היי כבר חפצא דתורה ומצוות, דפשוט דחרמב"ם איירי לענין החיוב, שהחיוב שלנו הוא מצד שצוה לנו משה בהר סיני ולא משום האבות, אבל מ"מ גם קיום שלהם היי בגדר "קיום מצוות" ולכן שפיר יש ללמוד מהם אופני הקיום כמו לענין זמן וזריזות וכיו"ב, וראה גם לקו"ש ח"ל פי לך (ג) סעי' ד' עדי"ז, שכל כונת הרמב"ם בפיהמ"ש הוא רק לענין החיוב לקיים.

ולפי"ז אולי יש לבאר גי"כ לשון הרמב"ם בהל' מלכים ריש פ"ט דקחשיב סדר התפשטות התורה ומסיים: "עד שבא משה רבינו ונשלמה התורה על ידו", דמלשון זה משמע דגם לפני משה רבינו היי כבר חפצא דתורה כנ"ל, אלא דהשלימות נעשה עיי משה רבינו. מיהו אף שנתבאר שכבר אצל האבות היי חפצא דתומ"צ, מ"מ פשוט שהענין דביטול הגזירה דעליונים ירדו למטה ותחתונים יעלו למעלה דמבואר בכי"מ דבנוגע לתומ"צ היינו דהחפצא גשמית נעשה חפצא דקדושה כו' זה ודאי נתחדש במ"ת דוקא ולא לפני זה.

ש"פ במדבר - חג השבועות ה"י תחא שנת נפלאות דגולות 9

אלא דאכתי צריך ביאור בכל זה דכיון דסו"ס לא ה"י אז עדיין שום ציווי על המצוות (לבד ממספר מועט) איך באמת אפשר לומר דזהו גדר של "קיום מצוה" כאשר ליכא עדיין שום ציווי?

גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה

ויש להקדים בזה פלוגתת הראשונים בנשים המקיימות מ"ע שהזמ"ג אם יכולות לברך עליהן או לא, דדעת ר"ת בכ"מ שרשאות לברך, ודעת הרמב"ם (חלי ציצית פ"ג ה"ט) שאינן רשאות לברך עיי"ש, וכן נחלקו עוד ראשונים בזה, והמחבר בשו"ע פסק כהרמב"ם שאינן רשאות לברך, ראה או"ח סי' י"ז לענין ציצית ששם לא הזכיר כלום אודות הברכה, אבל בסי' תקפ"ט לגבי שופר כתב בהדיא שאינן מברכות, אבל הרמ"א כתב בבי המקומות שם שיכולות לברך וכן פסק אדמו"ר הזקן שם, ולפועל הנה הרבה מהספרדים שהולכים בעקבות הבי"ל סב"ל דאינן מברכות, והאשכנזים סב"ל כהרמ"א שמברכות, ולכאורה צריך ביאור להדיעה שמברכות, דהלא ברכה שייך רק בעשיית מצוה, ולא בעשי' בעלמא, וכיון דנשים פטורות ממ"ע שהזמ"ג אי"כ לכאורה אין זה עשיית מצוה אלא עשי' סתם ואיך שייך שמברכות ע"ז, ואי"כ חשש דברכה לבטלה וכו'?

וחנה בקדושין לא,א, אמר ר' יוסף שבתחילה חשב שאם יאמר לו אדם דהלכה כר' יהודא דסומא פטור מן המצוות עבידנא יומא טבא לרבנן דהא אינו מצווה ומ"מ מקיים [דרי' יוסף ה"י סגי נהור], אבל כיון ששמע להא דר' חנינא דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה אדרבה אם יאמרו לו דאין הלכה כר' יהודא עבידנא יומא טבא לרבנן כיון שהוא חייב במצוות עיי"ש, ובתוס' ד"ה דלא כתב דמכאן מדקדק ר"ת דנשים מברכות על מ"ע שהזמ"ג, וראייתו מסומא, דנראה דאפילו אם סומא פטור מן המצוות מ"מ ה"י ר' יוסף מברך ברכת המצוות, דאי נימא דלא ה"י מברך למה ה"י שמח מעיקרא וחלא מפסיד כל הברכות כולן? ומוכח דגם אם הוא פטור יכול לברך ברכת המצוות, וא"כ ה"ה לנשים, וגם בזה צריך להבין דאם סומא פטור מכל המצוות איך שייך שמברך ברכת המצוות, דלכאורה אי"ז מעשה מצוה אלא מעשה סתם? ולעיל בד"ה גדול המצווה ועושה ביארו התוס' הטעם בזה וז"ל: נראה דחיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור, ממי שאינו מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה ינית, עכ"ל. והיינו דמצווה ועושה דואג יותר אודות

קיום המצוה ולכן יש לו יותר שכר וכו', ולכאורה יש להקשות דלמה לא ביארו התוס' בשפטות דגדול המצווה ועושה משום דכיון שהוא מצווה ועושה נמצא שהוא מקיים מעשה מצוה, משא"כ במי שאינו מצווה ועושה אי"ז קיום מצוה אלא עשי' סתם, והתוס' לא נחתו לסברא זו כלל? ועוד דהרי מבואר דכל הפטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט, וא"כ כ"ש שאין בעשייתו חשיבות כמו זה שמקיים מעשה מצוה?

ועי' בחי' הריטבי"א שם שכתב וז"ל: גדול המצווה ועושה כו' פ"י רבותי ז"ל טעם הדבר שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה, וזה אין שטן מקטרגו ולפום צערא אגרא, ורבינו הגדול ז"ל (הרמב"ן) פ"י שהמצות אינו להנאת הא-ל ית' המצוה, אלא לזכותינו, ומי שהוא מצווה מקיים גזירת המלך ולפיכך שכרו הרבה יותר מזה שלא קיים מצות המלך, מ"מ אף הוא ראוי לקבל שכר שהרי מטוב לבב וחסידות הכניס עצמו לעשות מצות השי"ת, ודוקא במצות שמצוה השי"ת לאחרים שיש לו בהן רצון, אבל העושה מאליו מצות שלא צותה התורה כלל זו היא שאמרו כל שאינו מצווה בדבר ועושהו נקרא הדיוט, עכ"ל. הרי דהריטבי"א בתירוצו השני באמת נחית קצת לסברא הנ"ל דזה עושה גזירת המלך וזה אינו עושה כו', ולאידך גיסא ביאר ג"כ דלא שייך לדון בזה הענין דכל הפטור מדבר ועושהו כו' דזהו רק כשאינ מצווין על זה כלל אפילו לא אחרים, אבל באופן שאחרים מצווין ע"ז אלא שהוא פטור כו' בזה אדרבה מקבל שכר וכו' (ועיי' גם בשו"ע אדה"ז סי' ל"ב סעי' ח' לענין שירטוט שביאר כלל זה מתי אמרינן שהוא הדיוט עיי"ש).

נשים אם מברכות על מ"ע שהזמ"ג

ובעירובין צו, א, איתא דמיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים, ורצה לומר בגמ' משום דסב"ל דשבת ויו"ט זמן תפילין הוא ולכן אין זה מ"ע שהזמן גרמא, ולכן לא מיחו בה חכמים, ודוחה דדילמא כ"י יוסי סב"ל דנשים סומכות רשות, ולכן אף שהוא מ"ע שהזמ"ג ופטורות רשאות להניח, ובתוס' שם ד"ה דילמא כתבו דמכאן הביא ר"ת רא"י דנשים מברכות על מ"ע שהזמ"ג דמסתמא היתה מיכל מברכת, וביארו הראשונים ראיית ר"ת (ראה ר"ן קידושין שם) דמהגמ' משמע דאם סב"ל כ"י יהודא ורי' מאיר דנשים אינן סומכות היו חכמים מוחים בה, ולכאורה בשלמא בסמיכה י"ל שאסורות לסמוך דעיי' סמיכה ה"ה משתמשת בקדשים

שי"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 11

שהוא איסור משום עבודה בקדשים, ורק כשיש מצות סמיכה מותר לסמוך, אבל כיון דנשים פטורות לכן אסורות, אבל בתפילין למה נימא שימחו חכמים לאשה להניח תפילין? ועכצ"ל דזהו משום הברכה, דכיון דכשהן מניחות מברכות, לכן רק לפי ר' יוסי מותרות לברך, משא"כ לפי ר' יהודא ור"מ, וממשיך ר"ת דאף דר' יהודא ור' מאיר פליגי על ר' יוסי מ"מ להלכה קיימ"ל כר' יוסי, וכיון שכן, פסק ר"ת דנשים מברכות על מ"ע שהזמ"ג עיי"ש. הרי מפורש בזה דפסק ר"ת דנשים מברכות תלוי בפלוגתת ר' יוסי ור' יהודא כו' לגבי סמיכה, וצ"ב דאיזה שייכות ישנה דאם פסקינן כר' יוסי נשים מברכות ואם פסקינן כר' יהודא ור"מ אינן מברכות? (ועי' גם בשו"ת צ"צ או"ח סי' ג').

וי"ל בזה עפ"י ביאור הראב"ד לתורת כהנים פ"ב בדעת ר' יוסי דאפילו סמיכה גדולה עליו מותר בנשים "שכך ניתנה בתורה לאנשים חובה ולנשים רשות והנשים דומיא דאנשים כל מ"ע שהזמן גרמא אע"פ שיש בה איסור תורה כגון ציצית של תכלת לנשים כו' אבל הנשים המקריבות עושות סמיכה כאנשים לר' יוסי אע"פ שהיא עבודה בקדשים כו"י, ביאור דבריו דיסוד פלוגתת ר' יוסי ור' יהודא כו' הוא בגדר מ"ע שהזמ"ג דנשים פטורות, דר' יוסי סב"ל דאה"נ שהן פטורות, אבל מ"מ כשהן מקיימות הרי הן מקיימות מעשה מצוה ממש כמו באנשים, והחילוק הוא רק שבנשים לא חייבתן התורה לקיים, אבל כשהן מעצמן עושות יש כאן מעשה מצוה ממש, ולכן מותרות לסמוך בכל כהן ואין כאן איסור דמשתמש בקדשים כיון שיש בזה קיום מצוה, וכן לגבי ציצת מותרות אפילו ללבוש כלאים בציצית אף שהן פטורות, מ"מ כיון דבפועל יש כאן קיום מצוה שייך לומר עשה דוחה לא תעשה (ראה יבמות ד, א) משא"כ ר' יהודא ור"מ סב"ל דכיון שהן פטורות ליכא כאן קיום מצוה כלל לכן אסורות לסמוך משום משתמש בקדשים כו'. דלפי ביאור זה מובן ג"כ שיטת ר"ת דנשים מברכות ברכת המצות במ"ע שהזמ"ג וכנ"ל דזהו משום דפסקינן כר' יוסי, דכיון דנתי' דכשהן עושות ברצון יש כאן קיום מצוה, ואינו מעשה בעלמא, במילא שייך בזה הענין דברכת המצות, משא"כ לפי ר' יהודא ור"מ דאין כאן קיום מצוה, ודאי לא שייך לברך ברכת המצות, כיון דאי"ז מעשה מצוה אלא מעשה סתם.

ויש להוסיף עוד בכל זה מהמבואר בלקו"ש חל"א פי' יתרו (א) שביאר פלוגתת המדרש והמכילתא בנוגע למ"ת דלדעת המדרש הראשי דברים לנשים הי' מוגבל מצד הנשים מה שיכולות לשמוע, וניתן

להם מעיקרא רק הדברים שהן שייכות להן, משא"כ לדעת המכילתא לא הי' שום הגבלה מצד הנשים עצמם בנתינת וקבלת התורה כי ניתנה להם הכל אפילו מי"ע שהזמ"ג, אלא דלפועל אינן מחוייבות כו' עיי"ש בארוכה.

וי"ל דזהו היסוד לכל הנ"ל בנוגע לקיומן של נשים, דלפי דעת המכילתא י"ל כפי שנתבאר בדעת ר' יוסי דאה"נ שהן פטורות מסמיכה וכו' אבל סו"ס כשהן מקיימות יש כאן מעשה מצוה גמור, כיון דבעצם גם להם ניתנו כל מצוות אלו, משא"כ לדעת המדרש דכל דברים אלו שהן פטורות לא ניתנו להן כלל ודאי מסתבר לומר כר' יהודא כו' דאפילו כשהן עושות אי"ז מעשה מצוה אלא עשיי סתם, ומזה מסתעף ג"כ לענין ברכה, וכפי שנת'.
עשיית מצוה בלי הציווי

ולפי כל זה יש לבאר ג"כ מה שהוקשה לעיל דלמה לא ביארו התוס' הטעם בפשטות דגדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה כיון שהמצווה עושה מעשה מצוה? דלהנ"ל אפ"ל דסב"ל להתוס' דאף אם אינו מצווה, יש כאן מעשה המצוה בשלימות ע"ד שהוא בנשים, ואי"ז עשיי בעלמא, ולכן הוצרכו התוס' לבאר טעם אחר.

ועי' לקו"ש חט"ז פי' יתרו שהביא הגמ' פסחים סח,ב, דרב יוסף בעצרת הי' עושה סעודה מיוחדת ואמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, ומבאר בארוכה שכונתו דאחר מ"ת אפשר להמשיך קדושה בחפצא גשמית ע"י קיום מצוה בו כיון שנתבטל הגזרה דעליונים לא ירדו לתחתונים כו', ומקשה דלמה מצינו זה רק ברי' יוסף ולא בתנאים ואמוראים אחרים שקדמו לו? ומבאר דיש לחקור בהא דממשיכים קדושה בחפצא ע"י קיום מצוה אם זה רק במצווה ועושה או אפילו אם אינו מצווה ועושה, וכגון נשים במ"ע שאין הזמן גרמא כשהן עושות מצוה, ומביא דוגמא באתרוג דאם קיים בו מצות ד' מינים אתקצאי לז' ימים שאסור לאוכלו, ובמילא יש להסתפק אם דין זה הוא גם בנשים שקיימו מצות ד' מינים כו' ומסיק שבמאת כן הוא דמצד מ"ת שפעל קדושה בישראל כו' אפילו אם אינו מצווה ועושה כן הוא, וזהו גם מה שרב יוסף הוא הוא שאמר אי לאו האי יומא כו' דכיון שהוא הי' סומא ואפשר שפטור מן המצוות ומי"מ הוא יכול להכניס קדושה בגוף החפץ, הנה כאן מודגש גודל העלוי דמ"ת

שי"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 13

עיי"ש עוד, והן הן הדברים שנת' לעיל דאפילו בלי הציווי יש כאן מעשה מצוה, ובמילא אפשר לפעול קדושה בגוף החפץ.

ולפי כל הנ"ל יש לבאר ג"כ בנוגע להמצוות של האבות דאפילו בדליכא ציווי שייך לומר דכיון שיש כבר חפצא דתורה ומצוות בעולם במילא נמצא דקיומם הוא גדר "קיום מצוה" והחילוק הוא רק שלא נצטוו ע"ז אבל עצם העשי' הוה עשיית מצוה וע"ד שנתבאר לגבי נשים כנ"ל, ונפק"מ ג"כ דלפי מה שחידש רב יוצא ג"כ שהאבות ברכו גם ברכת המצוות, כיון דהוה קיום מצוה.

וראה גם בקונטרס "הלכות של תושבע"פ שאינן בטליו לעולם" דמבאר שם הענין דמצוות בטלות לעתיד לבוא דהיינו שהציווי יתבטל אבל הקיום יהי' בדרך ממילא כיון דתומ"צ הם נצחיים עיי"ש בארוכה, ולכאורה גם זה מתאים להמבואר לעיל שהחילוק הוא רק בנוגע להציווי, אבל גוף העשי' הוה הענין ד"קיום המצוות" כפי שנת'.

* * * * *

זמן ההתחייבות במצוות מתן תורה

הת' יוסף יצחק סילברמאן
-תות"ל 770 קבוצה-

א. בקונטרס הלכות תושבע"פ שאינן בטלים לעולם (תשנ"ב), הקשה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, דהיאך יכול לומר מצוות בטילות לע"ל לאחר תחיית המתים, וחלא זהו בסתירה לנצחיות התורה ש"דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים... שכל דברי התורה מצווין אנו לעשותן עד עולם"?

ובספר קובץ שיעורים (ח"ב סימן כ"ט) תירץ שגוה"כ הוא מבמתים חפשי, דכיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות לעולם אפילו לאחר שיחי', והאנשים שיחיו בזמן התחי' שלא יחיו ע"י תחיית המתים באמת יהיו חייבין בכל המצוות, עכ"ד. ותירוצו דחוק מכמה טעמים ואכמ"ל.

14 ש"פ במדבר - חג השבועות חי' תהא שנת נפלאות דגולות

ב. ובסי' סוכת דוד (בבא בתרא לח:) הקשה על תירוץ הנ"ל של הקו"ש דאם במתים חפשי הוא גז"כ דפטורין ממצות, אי"כ קשה ממתן תורה שפרחה נשמתן על כל דיבור ודיבור והחי' נשמתן ע"י טל תורה, וא"כ יהיו פטורין מכל המצוות?

וכתב שם לתרץ וז"ל: אפשר דבשעת מתן תורה שאני דלא שייך אז במתים חפשי דחא חיו עסוקין במ"ת וע"י גופא חי' מיתתן והוצרך זה המיתה ג"כ לענין מ"ת כדי שיקלטו התורה בתוכם, עכ"ל בחי' למסי' ב"ב.

ובהקדמתו לספרו סוכת דוד על מסי' יבמות הוסיף בביאור הדברים וז"ל: ושמעתי מהברכת שמואל דלפיכך הוצרכו שיצא נשמתן בכל דיבור, כדי שיוכל הדיבור להתאחד עם נשמתן, ובגוף זה חי' אי אפשר, עכ"ל.

וצ"ע דמהיכי תיתי לומר דסיבת המיתה מגדיר הדין של במתים חפשי, דבפשטות לפי הקובץ שיעורים זהו גז"כ דאין שום חיוב במצוות אחרי פירוד הנשמה מהגוף (שהוא המיתה)?

ג. וגם צ"ע בעיקר היסוד של הברכת שמואל שהטעם שפרחה נשמתן הוא "בכדי שיוכל הדיבור להתאחד עם נשמתן, ובגוף זה חי' אי אפשר", דבפשטות הטעם שפרחה נשמתן הוא מפני שהי' התגלות אלוקות וכמבואר בסי' התניא פל"ו. וע"י ביטול היש לאין (פי' ביטול הגוף לאלוקות) נמשך לכלל ישראל אור חדש לחיות גילוי אי"ס ב"ה ממש בנפשותם, וכמבואר בתורה אור פי' יתרו ד"ה זכור.

אבל לא שבגוף חי' אי אפשר להנשמה להתאחד עם הדיבור, דחלא גם הגוף שרשו משם הוי' ב"ה ושייך להתאחד עם אלוקות וכמו שיחי' לעת"ל וכמבואר בתניא שם.

וע"ע בילקוט שמעוני (יתרו כ,ב) שכשהי' הקב"ה מדבר, חי' כל אחד מישראל אומר עמי הדיבור מדבר, שנאמר אנכי ה' אלקיך לשון יחיד, הרי דגם בהגוף (כשהנשמה חיתה בתוכו) קלטו הדיבור בתוכם וצ"ע.

ד. והנה עיין בלקו"ש חלק ל"ג (שבועות ב) ששמה מסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, שבשעת מתן תורה היו כלל ישראל באמצע

שי"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 15

הגירות דכל זמן שלא ניתנה תורה מסיני מפי הגבורה, א"א להיות הקבלה על מצוות שלאחרי מ"ת דכיוון שהמצוות שלפני מ"ת אינם בגדר של המצוות שלאחרי מ"ת, וכמובן, שאינה דומה כלל חומרת המצוות שקיימו האבות מעצמם, לחומרת המצוות לאחרי שנצטוו עליהם, ועד"ז אינו דומה כלל חומר הציוויים שנצטוו ישראל ע"י משה לפני מ"ת, לחומר הציוויים לאחרי מ"ת, שאז שמעו את עשרת הדיברות מפי הגבורה.

לכן, כל ענין של קבלת מצוות קודם שמיעת עשה"ד מפי הגבורה (וכגון כשכלל ישראל אמרו נעשה ונשמע), אין להחשיבו כ"קבלת מצוות" שלאחרי מ"ת, דקודם שהי' התוקף דתומ"צ שלאחרי מ"ת (שחס מפי הגבורה) בעולם, לא שייך שתהי' ע"ז קבלה (אמיתית), דהוי דבר שלא בא לעולם (ואין להם מושג בסוג ציוויים כאלה).

ה. ועי"פ הני"ל מלקוי"ש שפיר מתורץ קושית הסוכת דוד על הקובץ שיעורים דהלא שאני מ"ת דהתחייבות כלל ישראל במצוות הי' ע"י עצם קבלת המצוות שלהם, וקודם ששמעו כל עשרת הדיברות לא הי' שייך קבלת המצוות, וכני"ל הואיל ולא ידעו חורמות המצוות ועונשן,

ואשר ע"כ יש לומר שרק אחרי שחזרו נשמתן לתוכם אחרי ששמעו עשה"ד שוב קיבלו המצוות ואז דווקא היו גרים גמורים והתחיל החיוב שלהם במצוות.

משאי"כ קודם שפרחו נשמתן עדיין לא הי' הענין של קבלת המצוות הואיל ולא שמעו כל חומרות המצוות ועונשן וכני"ל, ולכן כשפרחה נשמתן עדיין לא היו מחויבים במצוות כדי שנאמר במתים חפשי.

* * * *

נ ג ל ה
- - - -

מועד בצרורות

הת' מ"מ אלפרוביץ
-תות"ל 770-

16 ש"פ במדבר - חג השבועות היי תהא שנת נפלאות דגולות

גמי בייק ת, ב; "אלא כי קאמר ר"א נזק שלם כאן דאייעד ובהא קמיפלגי מר סכר יש העדאה לצרורות ומר סבר אין העדאה לצרורות" עיין רש"י ד"ה "אלא" שמביא שני פירושים פירוש א' שהמדובר הוא בצרורות בשינוי ועשתה כן הבהמה ג"פ ובהא המחלוקת האם באופן כזה יאמרו מכיון שהדר הוי ליי כאורחי ישלם ח"ינ כשאר צרורות או מכיון שבראשונה נפקא לה מתולדה דרגל ונעשה תולדה דקרן - מכיון שזה צרורות בשינוי- הר"יז כקרן לשלם לאחרי ג"פ נ"ש.

ובזה היא המחלוקת דר"א ורבנן דר"א סבר נ"ש ורבנן סברי ח"ינ. ע"כ פירוש הראשון.

פירוש שני, שהמחלוקת היא בצרורות דאורחי שעשתה כן ג"פ ובהא חולקים האם לאחרי ג"פ הוי כשאר ח"ינ שלאחר ג"פ הוי נ"ש או דילמא מכיון דמעיקרא הוי אורחי ואפי' הכי ח"ינ ממילא אותו הדבר יהי בג"פ, ובמאה פעמים.

ועל חפ"י השני אומר רש"י "כך שמעתי ועיקר".

ובשו"ה וכן בתפארת שמואל חביא דעת הגאון מהור"ר שכנא שמחק תיבת "ועיקר", ומסביר זאת (התפ"ש) שעשה כן מטעם שרש"י מקשה ע"ז (עיין ברש"י שם "מכיון דמעיקרא הוי אורחי ואפי' הכי ח"ינ משלם מה לי חד זימנא מה לי מאה זימני") ורש"י השאיר זאת בקושיא, ואיך יאמר עליו שהוא עיקר. (ומוסיף התפ"ש שע"י שמוחקים תיבת "ועיקר" ממילא משמע שפ"י הראשון הוא עיקר).

וע"ז מקשה שמחמשך חסוגיא משמע מרש"י שתופס לשון אחרון ולכן מסיק התפארת שמואל "ולכך נראה פשוט דאין למחוק תיבת ועיקר ורש"י תופס לשון שני באמת, אלא שקשה עליו קושיא אחת ואין זה תימא כ"כ שיש להקשות קושיא לפעמים בסוגיא" ע"כ לשון התפארת שמואל.

ואולי אפשר לתרץ בפשטות זה שרש"י אומר על לשון שני "ועיקר" (למרות שבעצמו מקשה ע"ז) מכיון שכן משמע מפשטות לשון הגמ' שהגמ' בנדו"ד לא הזכירה כלל שהמדובר הוא בצרורות בשינוי.

ש"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 17

אלא בא בחמשך לתנאמר מקודם בצרורות דאורחייחו שע"ז
ממשיכה הגמ' "אלא כו' כגון דאייעד". במילא אם כונת הגמ'
לומר שמדובר כאן בצרורות בשינוי הו"ל למימר בהדיא כפי שאמר
בפירוש בסוגיא לפני"ז וכן לאחי"ז - כשרוצה לשנות ולומר
שמדובר הוא בצרורות בשינוי- אזי אומר זה בפירוש.

ולכן עדיף לי לרשיי לתפוס לשון אחרון שמדובר בצרורות
כאורחי' שמתאים יותר לפשטות לשון הגמ' למרות שמקשה ע"ז.

* * * *

לא זה וזה שיש בהם רוח חיים

תנ"ל

בהתחלת המסכת ב"ק ב, א. בהמשנה אומר "ולא זה וזה שיש
בהן רוח חיים".

המלה "ולא" עם וא"ו אינה כפי כל הגירסאות, במשניות
"יכין ובועז" בשינויי נוסחאות מביא דפוס נאפולי שנת רנ"ב
וכן משנה שבירושלמי ששם מובאת מלה זו בלי וא"ו, "לא זה
וזה".

ובזה יש לציין למקומות רבים שמשמע כגירסא זו.

* * * *

ש ו נ ו ת

- - - -

אמירת יקום פורקן הבי' ביחיד

הת' י.ו.ד. מענדעלוביץ
-תות"ל 770-

בסידור תו"א ובסדור תפילות כל השנה, וכן במחזור של
ר"ה, כתוב לפני היקום פורקן הבי' "יחיד המתפלל אינו צריך
לומר יקום פורקן זה ולא מי שברך", משמע, שאין חיוב ליחיד
לאומרם, אבל באם רוצה יכול לאמרם.

18 ש"פ במדבר - חג השבועות היי תהא שנת נפלאות דגולות

בסידור תהלת ה' כ', "יחיד המתפלל אינו אומר יקום פורקן זה ולא מי שברך", משמע, שבכל ענין יחיד אינו אומרם גם אם רצונו בכך.

במחזור של יום כיפור כ', "יחיד המתפלל בביתו אינו אומר יקום פורקן זה ולא מי שברך", משמע, שיחיד בבית הכנסת צריך לאומרם, והמתפלל בביתו אינו אומר, גם אם רצונו בכך.

ולא ראיתי מי שיבאר חילוקים אלו ובפשטות צריך לתקן בכמה מחסידורים.

ולחעיר, מסידור הרוקח לרבנו אלעזר ב"ר יהודה מגרמייזא "יקום פורקן וכו' מלכא דעלמא יפיש חייכוון, הכל יאמר כאדם המדבר אליהם".

ומסידור המקובל הרי הירש ש"ץ זצ"ל "...והשני בנוכח מדבר אל קהלו", שמזה משמע שיש לאמרו רק בציבור.

* * * *

הבהקת אור הנר ביום

הת' יעקב יוסף איידלמאן
-תלמיד בישיבה-

בשו"ע אדה"ז חלי פסח סתלי"ג ס"ו אומר "דאם בדק ביום י"ג לאור הנר צריך לחזור ולבדקו בליל י"ד "לפי שאין אור הנר מבחיק יפה ביום" וממשיך "ואפי' אם בדק חדר אפל ביום י"ג שהחשך שבתוכו שוה ביום ובלילה אעפ"כ צריך לחזור ובדקו בליל י"ד והטעם עי"ז "לפי שאין הבהקת הנר ביום אפילו בחדר אפל דומה להבהקתו בלילה".

ולחעיר משעה"י פמ"ו (לד, א) "שא"א לומר באור הנר מצד עצמו שמבחיק אורו בעצם בחושך לילה יותר מביום, רק מצד החושך שהוא היפוכו, ע"כ ניכר בו יותר אור, ואין זו הבהקה אמיתית מצד עצמו, רק שנראה לעין בהבהקה יותר, מפני החושך דווקא, שבו בא יתרון האור לעין חרואה לבד".

* * * *

ש"פ במדבר - חג השבועות הי' תחא שנת נפלאות דגולות 19

בצל שדי שא' לעולמי די

הת' יואל גרוסמאן
-תלמיד בישיבה-

בסי' נר מצוה ותורה אור בחלק שער היחוד פני"א מביא מ"ש
יושב בסתר עליון בצל שדי שאמר לעולמי די.

ולפום ריהטא יש לעיין איי מקום כבודו של מדרש הנ"ל.

ובחגיגה יב,א מובא זה (שאמר לעולמי די) עה"פ וישלח
לה,יא (אני א-ל שדי).

ויש לעורר מלקו"ית שח"ש ד,ד שמביא "יושב בסתר עליון בצל
שדי יתלונן לצמצם ולהעלים את האור בכמה צמצומים" (עיי"ש).
ומקשר זה עם "ועמ"ש ע"פ וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם
בא-ל שדי שאמר לעולמו די" ואם שגיתי אתי תלין.

דרך אגב במראי מקומות ללקו"ית הנ"ל לא נסמן מקומו של די"ה
"וידבר אלקים", הנ"ל. וכן קטע זה נעתק בקובץ "י"א ניסין"
שנת הצי"א ע' 2 ואילך וגם שם נשמט הציון איפה מקום די"ה
הנ"ל. ואם בארזים נפלה שלחבת מה יגידו איזובי הקיר - ראה
תו"א נו, ג.

* * * *

פרסא - אותיות בלתי מסודרים

הת' שמרי' דרוקמאן
-תלמיד בישיבה-

בסה"מ תר"ן ע' שח מביא "וזהו מ"ש במ"א בשער היחוד
(פני"א) ובדי"ה להבין ע' משמח חו"כ בסי' אלה תולדות (המו"ל לא
ציון מקומו - וראה מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"יב ע' תקלז)
בענין עד הגל שהפרסא שבין אצילות לבי"ע הוא מאותיות בלתי
מסודרי".

הנה ממה שאינו מסתפק בציון אחד ומצייין גם לדרוש שבסי'
אלה תולדות משמע שיש חידוש בדבר.

20 ש"פ במדבר - חג השבועות היי תחא שנת נפלאות דגולות

ולחעיר ששער היחוד נדפס בפעם הראשון בשנת תק"פ ובמאמרי אדח"א קונטרס עי קפו כותב שנכתב בשנת תקע"ד. ובשער היחוד שם "וכמ"ש במ"א" היינו שענין זה כבר חובא לפני שנת תקע"ד ודרוש הנ"ל (באם לזה הכוונה) הוא משנת תקפ"ה).

ויש לעורר שענין הנ"ל מובא גם במאמרי אדח"ז על ענינים ס"ע שיג ואילך.

* * * *

כל השוכח דבר אחד ממשנתו וכו'

הרה"ת יצחק דובאוו ז"ל

[ותודתינו נתונה לנכדו הרה"ת א. שי דובאוו על שהמציא לנו רשימותיו ע"מ לפרסמן וזכות הרבים תלוי בו].

במשנה אבות פ"ג מ"ח ר' דוסתאי בר' ינאי משום ר"מ אומר כל השוכח דבר אי ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנאי רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח וגוי. ופ"י הרע"ב ז"ל בי פירושים. א] שבשביל שלא חזר עליי הוא בא לחתיר את האיסור. ב] לפי שאותה משנה היתה משמרתו ועכשיו ששוכחה אינה משמרתו.

ולכאורה השמירה הוא ג"כ מדבר איסור, שאם היי זוכרה היי יודע שהוא אסור, ועכשיו אינו יודע שהוא אסור, וא"כ צ"ל מאי איכא בין בי הפירושים. דלכאורה לבי הפירושים השמירה הוא מדבר איסור.

ונראה לומר ע"פ מה ששמעתי בשם הצ"צ נ"ע שאמר לבניו שיחזרו משניות בע"פ דווקא (ונודע שכך הורגל אצלם שכל משפחתם חוזרים משניות בע"פ) משום שבעת פטירת האדם ר"ל מעת יציאת הנפש עד הקבורה הוא פנוי משום דבר, וכשיודעים משניות בע"פ חוזרים אז משניות.

ועפ"ז אפשר לבאר הפ"י השני שמביא הרע"ב שאותה משנה היי משמרתו, ואפשר לבאר גם כפל לשון הפסוק רק השמר לך ושמור נפשך מאוד, כי השמר לך קאי על הנשמה בחיותה מלובשת בגוף, (ע"ד פ"י הראשון בהרע"ב) ושמור נפשך גוי קאי על הנפש שכבר יצאה מהגוף, פ"י השני).

ש"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 21

[ולהעיר מגמ' ע"ז כ: תורה מביאה לידי זהירות וברשי"י שם
"שרואה ומבין אזהרות שבה ונשמר].

גם נוכל לומר, הפי' בזה דהמשנה הייתה משמרתו, כמאחז"ל
המאור שבה מחזירו למוטב, והיינו דווקא כאשר הוא זוכר ולא
שוכח לימודו, אז נמצא אצלו המאור, והיינו דאיכא בין בי'
הלשונות דל"ק הדבר תלוי בהידיעה. וכמו אם למד חל' ציצית,
אז יזהר לקיים מצות ציצית אבל כששוכח על לימודו לא יחא
זהיר בה משום שאינו יודע הדינים ואינו יודע הזהירות, אבל
ללישנא בתרא, אם למד חל' ציצית ולא שכחה הוא משמרתו גם על
חל' תפילין שיהי' זהיר בהם שזהו הפי' המאור שבה מחזירו
למוטב.

* * * *

תורות תלמידי הה"מ בספרי תב"ד

הרב אלי' מטוסוב
-ברוקלין נ.י.-

בסוף סי' כתר שם טוב ובסוף סי' אור תורה לחה"מ (הוצאת
קה"ת) בא ליקוט של תורות רבות מהבעש"ט ומהח"מ שהובאו בשמם
בספרי החסידות, ומאז הדפסת הסי' כש"ט ואור תורה (לפני יותר
מעשרים שנה) ועד עתה, ניתוספו בדפוס עוד עשרות ספרי דא"ח,
שמחם יש ללקט עוד כו"כ תורות מהבעש"ט והח"מ באופן אשר יש
להכפיל ולשלש וכו' ממה שנדפס משמם עד עתה (בהוספות לכש"ט
ולאו"ת).

ומכיון שהליקוט בזה הוא הרבה, ריבוי כמות, חלא אין
מקומו בהקונטרס כאן, כ"א לחדפיסם במקומו ושעתו בהגיע המועד
המועד לכך ברצות ה'.

אולם נציין כאן לתועלת המעיינים רשימה קצרה של תורות
מתלמידי הח"מ שהובאו במקומות רבים מספרי תב"ד, שכמדומה לא
לוקטו עדיין לעי"ע הכל אל מקום אחד.

הרה"ק ר"א המלאך בנו של הה"מ

א) בתוי"א פי בראשית ו,א, ז"ל: וכן שמעתי מהק' ר' אברהם בן הה"מ ז"ל ע"פ ויט יהודה עד איש עדולמי ושמו חירה שמחמת מעשה דיוסף אזי ויט, פ"י ויט היינו שנטה למות בהיכלות הקליפות עד איש עדולמי כדי להעלות ניצוצות משם וזהו ענין הכונה דנפילת אפים כו', ע"כ.

ומובא ענין זה עוד בשם הרה"ק הר"א באוה"ת חנוכה שכו,א, ובאוה"ת וישב כרך ו' תתרפה,ב.

ובהמשך וככה תרל"ז ע' רד מביא ג"כ בשם הר"א את הפיסקא הראשונה שבתוי"א בראשית שם, וז"ל: וע"ד שפ"י בת"א בשם הקדוש מהר"א ז"ל בן הה"מ ז"ל נייע על אדח"ר שהלך בהיכלות וחשיאו הנחש שיביט בהיכלות הטומאה ונפל בתאוה עליהם, ע"כ.

ב) בלקו"ת דרושים לשמע"צ פז,ג: כענין מ"ש ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא ומבואר במ"א בשם הרב הקדוש רבי אברהם בן הרב המגיד נ"ע, כי קרח אותיות חרק וחרק הוא בחי' נצח ענף החכמה ומזה נמשך הפרסא המפסקת בין אצילות לבריאה שהיא בחי' רקיע שעל ראשי החיות כעין הקרח כו', ע"כ.

וכ"ה בסי' מאמרי אדח"ז תקס"ה ח"א ע' תנב: דהנה כתיב במרכבת יחזקאל הנביא ע"ה ודמות על ראשי החיה כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה ותחת הרקיע כנפיהם ישרות גו' פ"י בחי' הקרח היא היא למעלה בחי' תכלית הביטול כי תכלית הביטול כצורת החר"ק שהוא נקודה אחת עומדת תחת האותיות (כן שמע מבן מורו ר' אברהם ז"ל), ע"כ בתקס"ה (שם הוא הנחת הר"מ בן אדח"ז ממאמר אדח"ז באחש"פ תקס"ה על הזוהר פ' בשלח דף נ', ובסי' ביאוה"ז דף מה,ג, נמצא ג"כ הנחת אדהאמ"צ ממאמר זה ושם ג"כ ענין זה, אך לא בשמו של ר"א בן הה"מ).

ועד"ז בסי' מאמרי אדח"ז על מארז"ל ע' תב וז"ל: כתיב במרכבת יחזקאל ודמות על ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה ותחת הרקיע כנפיהם ישרות וגו' ושמע מבן מורו ע"ה (ר' אברהם ז"ל נבג"מ) שקרח אותיות חרי"ק וחר"ק הוא ספ"י הנצח ענף החכמה כדאיתא בתקונים ע"ש וחכמה הוא כח מה תכלית הביטול ועי"ז נעשה בחי' הקרח הנורא שהוא בחי' הפרסא המבדיל בין אצ"י לבריאה דאגל"דו מיא ע"י סט' צפון

שי"פ במדבר - חג השבועות היי תהא שנת נפלאות דגולות 23

חכמים וחידותם כו', במאמרי אדח"ז שם הוא הנחת הר"מ בן אדח"ז ממאמר הסידור ע"פ הנותן שלג כצמר, ובסידור שם הנחת אדהאמ"צ מהמאמר נמצא ענין זה בדף סג,ד, אך לא נזכר בשמו של ר"א בן הח"מ].

וחובא גם בסח"מ - ליקוט ח"יב ע"י עג: והוא כמ"ש בשם הרה"ק הר"ר אברהם בהרה"מ זצ"ל נ"ע שקרח אותיות חרק כו', ע"ש בארוכה.

ג) בסי מאמרי אדח"ז "אתחלך לאזניא" ע"י יא: וכן אמר הצדיק ר' אברהם בהמגיד מה שאנו מרגישין הטעם ולא נת"א [נקודות תגיין אותיות] כי בנת"א היי שבירה משא"כ בטעמים לא היתה שבירה ע"א השתלשלות, ע"כ.

ד) בסי מאמרי אדח"ז הקצרים ע"י יח וז"ל: מאלמים אלומים בתוך השדה וגי תסובינה אלומתיכם ותשתחוינה לאלומתי וגי מאלמים אלומים הוא ענין העלאת מ"ן לברר ולהעלות מרי"ה לרה"י שלדבר אי של עבודת הי צריך הרבה דברים בעלמא דפרודא כמו אכילה מהצומח והלבושים כו' ובעבודת הי' הבא על ידם מתעלים מעולם הפירוד ונעשים רה"י ליחודו יתי. וזהו מאלמים אלומים כמו קיבוץ שבולת רבים לעשות מהם אגודה אי כו', והעלאת מ"ן של השבטים להעלות ליחודו יתי לא"ס ב"ה הוא צריך שיתעלו דרך מדרגת יוסף לפי שהן מעלמא דנוקי ויוסף מעלמא דדכורא וד"ל, אך הם לא ידעו זאת ולכן חרה להם מאד ע"ז וד"ל, כל זה בשם הרב מוה"ר אברהם זצלה"ה, ע"כ בסי מאמרים הקצרים [הרישום בסיום המאמר נדפס שם בשוה"ג].

ובהערת המו"ל בסי מאמרים הקצרים מצייין ע"ז: מאמר זה הוא כנראה היסוד לד"ה זה שבתו"א (כז,ג, ואילך) שבו מבואר ענין בירור שני, וכבר ידוע ממקורות אחרים (בית רבי סב,א, הערה ב, בית רבי אידיש (ווילנא - ווארשא) ח"יב ע"י 81, וראה מגדל עז ע"י שפט) שרבינו הזקן למד ענין זה מרי אברהם בן הח"מ, ע"כ.

ובסי מגדל עז שם מביא מהבית רבי ואח"ז מוסיף מכתבי הרח"א ביחובסקי ש"מרגלא בפומא דחסידיים שכל הדרושים הגבוהים הם מהמלאך הקדוש מה שקיבל [אדח"ז] ממנו, ראה סי כתבי הרח"א ביחובסקי ע"י נח וע"י קכה.

24 ש"יפ במדבר - חג השבועות הי' תחא שנת נפלאות דגולות

(ח) בסי מאמרים הקצרים ע' קפט ז"ל: ופי"א שמעתי ממהר"א שמה שכתב בז'הר שהשכינה אומרת חזי במאי ברא אתי לגבך פי' שהדיבור היא מלכות אומרת בשעה שהאדם מפשיט אי"ע מהגשמיות ומשים עצמו בהדיבורים, והכלל במקום שמחשבתו של אדם שם הוא, ונמצא הוא בהדיבור הנ"ל, ע"כ, [ונדפסה ג"כ פיסקא בשינויי לשון אחדים בסי מגדל עז ע' שצו].

(ו) בהמשך לתורה הקודמת, נדפס בסי מגדל עז ע' שצז עוד תורה מאדה"ז בשם הר"ח"ק ר"א [ומופיעה בהכתי"י בהמשך לתורה הקודמת] וז"ל: **מהרב מהר"א הנ"ל**, מה שמכונים העולם הכונות הוא באמת טעות שיוצאין מפשרט של פי' המלות, רק בשעה שהוא אומר ברוך שהוא בל"א גילויבט בזה הפי' נכללים כל העולמות שבכונות, דהיינו שכל הכונות סובלים זה הפי' של המלה כפשרטה אם יתן לו השי"ת שכל יכול בפ"י המלות להלוך בכל הכונות והבן מאד וד"ל, ע"כ.

[ומזכיר ג"כ ע"ד פיסקא זו בהערת המ"ל בסי מאמרים הקצרים ס"ע קפט, אבל לא נדפסה שם, ולענ"ד גם פיסקא זו צ"ל מודפסת בין תורות ומאמרי אדה"ז כי הוא מאמר אדה"ז בשם הר"א ונמצאת היא בכתי"י מובהקים הכוללים תורות רק מאדה"ז, בכתי"י 1174 פתב, ועוד].

(ז) בסי מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' מד נדפס מאמר ארוך שהתחלתו הוא: אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש פרשי"י הכנעה, ולהבין מה ענין הכנה לכובד ראש ומה היא התפילה שאנו מאריכין בה, אלא הענין כי להבין מה תשובה ומעייט שאמרו בגמרא, ומה ענין שוב יום אחד לפני מיתתך ונמצא כל ימיו בתשובה וכי אפשר לצעוק ולבכות בכל יום, וגם צריך להבין מ"ש מבשרי אחזה אלוה כו', עייש בארוכה המשך המאמר, ובהמ"מ שם נסמן לכת"י אחד ששם מופיע מאמר זה ובתחילתו כותרת: **בשם הה"ק ר' אברהם בהה"מ נ"ע**.

(ח) בסי מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע ותתמו [בהנחת הר"מ בן אדה"ז]: וזה הי' **מרגלא בפומי דר' אברהם בן הרב המגיד** תמיד לומר מי ימלל גבורות ה', בהתהוות עולמות רבים אין חקר ובתוכם נפעלים רבים אין מספר מינים ממיינים שונים אשר לזאת יתפעל לבב אנוש מגדולתו ית' אשר רק הודו על ארץ וכו' ועצמותו מרומם לבדו כו' כנ"ל וד"ל, ע"כ.

שי"פ במדבר - חג השבועות הי' תהא שנת נפלאות דגולות 25

ט) במאמר אדה"ז משנת תקע"ג סמוך לחסתלקותו, שנדפס בסי מגדל עז עי' שע' [ע"ש באורך תחת הכותרת: החסידות שלמד רבי אברהם "המלאך" ממלחמת שבע השנים] ז"ל: **בשם בן הה"מ הרב ר' אברהם נ"ע**, החסידות שנתחדש ונתגלה מלמעלה ע"י המלחמה שהי' אז בימיו בין הפריסין עם שאר המלכים, כי סדר מערכות המלחמה תמיד לשום כ"א להחיל שלו לגי מחנות דופן האמצעי ושתי ידות ימין ושמאל, וכן מסדר גם שכנגדו, וכל מחנה נלחמה עם שכנגדו עד שהאחד גובר, והצלחת הפרוסים אז ע"י תשועת ה' לו מלמעלה רוח בו מלמעלה שישים כל הגי מחנות ביחד . . . והענין בעבודת ה' דזה לעומת זה עשה האלקים וכמו שיש מדות דקדושה הנחלקים דרך כלל לגי קוין ימין ושמאל ואמצע שהן אהו"י"ר ורחמנות או התפארות וענפיהן גי נצחון והודי' והתקשרות כו', ע"ש בחמאמר בארוכת, [ומאמר זה נמצא בספרית כ"ק אדמו"ר מה"ימ שליט"א בגוכי"ק הצ"צ מסי' 1004].

מאמר זה נמצא ג"כ בשינויי סגנון בפקסימיליא נוספת מגוכי"ק הצ"צ שנדי' בהתמים חוברת גי' עי' וי' [ונעתקה ג"כ בסי מגדל עז, ופיסקא זו לא נדפסה עדיין בספרי האוה"י"ת להצ"צ] ושם מתחיל: עוד נלעני"ד לפרש ענין ונאספו כל העדרים ע"פ הקדמה ששמעתי מפה קי' כאזמו"ר [אדה"ז] נ"ע בפניענא כמדומה לי ביום ועש"ק שלפני חסתלקותו שאמר לי **בשם הרב הקדוש ר' אברהם בהמגיד נ"ע ממעזריטש**, וזה מאמרו, החסידות שהוציא הרב הקי' ר' אברהם נ"ע מן המלחמה שהי' אז בימיו הנקי' זיבן יאריקע קריג בין פרידריך מלך הפריסין כו' . . . והענין הוציא מזה הרב הקי' ר"א ז"ל בעבודת ה' שהיא מלחמת היצר כו', ע"ש.

וחובא עדי"ז באוה"י"ת שה"ש עי' קמב: כי החוט המשולש לה במהרה ינתק כמאמר הה"ק ר' אברהם ממעזריטש בענין שעת צלותא שעת קרבא שנגד בחי' מדה א' דקדושה יוכל להיות לעומת זה מדה דקליפה אהבה רעה נגד אהבה דקדושה לא כן כשהם בבחי' הגי' מדות דקדושה יחד זהו החוט המשולש כו' ומסבבי' להמדות דקליפה כו'.

ובביאוה"ז להצ"צ ח"יב עי' תרצב ז"ל: יש להקדים מ"ש **בשם הרב הקדוש ר' אברהם נ"ע ממעזריטש** דלשון שעת צלותא שעת קרבא היינו שהוא ממש כמו עדי"מ המלחמה שנהגו המלכים שמחלקים המערכה לגי חלקים ומעמידים א' באמצע ושתי ידות לו א' מימין ובי' משמאל, וכנגדן מעמיד השני ג"כ מערכותיו גי' חלקים

26 ש"פ במדבר - חג השבועות היי תהא שנת נפלאות דגולות

ונלחמים זע"ז, וכך הוא בעבודה במלחמת נח"א ונח"ב כו', ע"ש
החמשך, ומסיים: עכתי"ד תרב הקדוש הנ"ל.

וראה עוד מענין זה בסי' מגדל עז שם, ונמצא מזה ג"כ עוד
בכתי"י מסי' 94 (קמז,ב) ואכ"מ.

(י) באוה"ת בלק עי' תתקא ז"ל: ובכתבים מהרב הקדוש ר'
אברהם בהמגיד נ"ע בפ"י המשנה סוף מצינא שתי גנות זו ע"ג זו
הם געה"ע וגעה"ת והירק בינתיים העמוד שבין געה"ת לגעה"ע
שיש בו גוונין וירק הוא גוון הממוצע כו', ע"כ באוה"ת,
[ונמצא עוד מענין זה באוה"ת בראשית ק"ח,ב, ובאוה"ת על
מארז"ל עי' לז, אך שם בסתמא שלא בשם ר"א].

(יא) בביאוה"ז לתצי"צ ח"יב עי' תתקמה ז"ל: ועפ"ז נתיישב
המעשה ששמעתי מאאזמו"ר ז"ל אשר הרה"ק ר' אברהם נ"ע היה
מכוין בימי ספירת העומר על משיח ופעם א' היה חולה שלח אותו
[תרי"א את אדח"ז] לילך למקוה ולכוין לפי הספירה של אותו
יום, ע"כ, ומסיים שם הצ"צ: ולא תבנתי מה זה שייך לספה"ע
דוקא ולפי הנ"ל אי"ש כי ענין משיח הו"ע ומלאה הארץ דיעה את
ה' בבחי' ותאדם ידע את חוה כו' כי אז יפסיק הזוחמא לגמרי
מחוה כו' ויהי וגבה מאד אותיות אדם ר"ת אדם דוד משיח,
וע"כ בימי ספה"ע שהוא ענין ז' נקיים שייך לכוין זה, ע"כ.

ע"כ הקטעים שמצאנו ע"ע בשם הר"א, ובגליונות הבאים נציין
עוד בעז"ה משאר מתלמידי הח"מ.

* * * *

מצות ספיה"ע

הת' אברהם בלום
תלמיד בישיבה

ידוע קושיית העולם על דברי הרמב"ן (קידושין לג) שכלל
מצוות ספה"ע בתוך שאר מצוות עשה שאין הזמ"ג, דלכאוי הזמן
דממחרת השבת הוא הגורם למצות הספירה?

ש"פ במדבר - חג השבועות הי' תחא שנת נפלאות דגולות 27

ובפשטות מתרצים (חזון יחזקאל ועוד) דאין מצוות הספירה קשור בימי הספירה, אלא שהוא קשור אם הזמן דממחרת השבת אחרי פסח, ואם הי' פסח בשאר ימות השנה היו סופרין אז ופשוט.

וראיתי עוד מתרצים, דמ"ע שהזמ"ג היינו בענין שאפשר לעשותה בשאר ימות השנה והתורה הגדירה לקיימה בזמן מסויים דווקא כגון סוכה ומצה וכו' ששייך לשבת בסוכה ולאכול מצה כל השנה ובאה התורה וחייבה, דוקא בזמן סוכות ופסח וכו' הרי היא מ"ע שהזמ"ג, משא"כ ספתי"ע הרי אין המצוה "לספור", והתורה הגדירה בזמן מסויים דוקא דממחרת השבת, אלא "שעצם המצוה היא לספור ממחרת השבת" ולא שהתורה הגדירה ענין הספירה, אלא היא היא עצם הספירה לספור ממחרת השבת גם לפני הגדרת התורה, ואין זו מ"ע שהזמ"ג.

וכדברים האלו מצאתי בדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליטי"א, בשיחת אחרון של פסח תשנ"א (בתור השתתפות בכינוס תורה) וזלח"ק: המצוה היא בהזמן עצמו - ספירת (הימים והשבועות) הזמן (משא"כ בשאר המצוות - גם במצוות שהזמן גרמא, הזמן רק גורם חיוב המצוה אבל המצוה עצמה היא פעולה בדבר אחר (אכילת מצה ישיבה בסוכה וכיו"ב) שנעשית בזמן הזה), עכ"ל עיי"ש ודו"ק.

* * * * *

לזכות
הילדה שיינא שתחיי
לאורך ימים ושנים טובות
נולדה ביום כ"ז אייר
ה'י תחא שנת נפלאות דגולות
ולזכות אחיו ואחיותיו ומשפחתם שיחיו
נדפס ע"י
חורי' הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה שיחיו צימענד

* * * * *

לזכות
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
*
נדפס ע"י
הרה"ת ר' יהודא לייב וזוגתו מרת רבקה שיחיו מאצקין

* * * * *

לזכות
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
*
נדפס ע"י
הרה"ת אהרן זאב בן גיטל
וזוגתו מרת הינדא פרומא בת אידל מרים
מענדלסהאן

* * * * *

לעילוי נשמת
הרה"ת דובער בן אליעזר ע"ה פלטיאל
נפטר י' סיון ה'תשל"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
נדפס ע"י משפחתו וב"ב שיחיו

* * * * *

לזכות
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

*

ולזכות
התמים הנעלה זאב אברהם שי
לרגל יום הולדתו הטי"ז
ביום ג' כ"ט אייר
ה"י תהא שנת נפלאות דגולות
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו
נדפס ע"י
חוריו הרה"ת ר' יוסף וזוגתו מרת אסתר שיחיו פרומערמאן

* * * * *

לזכות
החתן התמים מנחם מענדל שי רזענבלום
והכלה מרת בתיא שתחי וולבובסקי
לרגל נישואיהם בשעטומ"צ
ביום חמישי ט' סיון
ה"י תהא שנת נפלאות דגולות
נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' אפרים וזוגתו מרים ומשפחתם שיחיו רזענבלום
הרה"ת ר' מרדכי וזוגתו רייזל ומשפחתם שיחיו וולבובסקי

* * * * *

לזכות
כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
*
נדפס ע"י
הרה"ת חנינא משולם הכהן וזוגתו מרת אורלי שיחיו שפערלין

* * * * *

לזכות
האשה מרת רבקה בת פריידא שתחי
לרפואה קרובה ושלימה ומיד ממש

* * * * *

לזכות

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומייד ממ"ש
בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו הקדושים
בבריאות הנכונה ולחיים נצחיים
ויוליכנו קוממיות לארצנו השלימה והקדושה
ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל
תיכף ומייד ממ"ש